

УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЯКОСТІ ОСВІТИ
У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

РЕЗУЛЬТАТИ

регіонального моніторингового
дослідження доступності
дошкільної освіти

у 2024 році (II етап)

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ	3
ВІДБІР РЕСПОНДЕНТІВ ТА ЇХНЯ ХАРАКТЕРИСТИКА	4
ФОРМАТ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	6
ЗАРАХУВАННЯ/ВІДВІДУВАННЯ ЗДО	9
СТАН НАПОВНЮВАНOSTІ ЗДО	12
СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ДІТЕЙ З ООП	15
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОГО ДОСТУПУ ДО ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	17
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	24

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Дошкільна освіта – перша ланка системи безперервної освіти, що закладає підґрунтя розвитку особистості дитини, є передумовою її самореалізації в подальшому навчанні та розвитку впродовж життя. Відповідно до Міжнародної класифікації стандартів освіти (ISCED), нульовий рівень освіти - рання дитяча освіта - охоплює два стратегічно важливі періоди: ранній вік (від одного року до трьох років) та дошкільний вік (від трьох до шести-семи років).

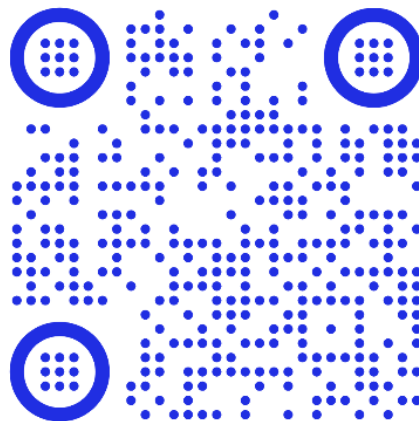
Доступна якісна дошкільна освіта у світі розглядається як інвестиція держави у людський капітал та суспільство сталого розвитку.

Здобуття дошкільної освіти в різних формах має надзвичайно важливе значення для дітей відповідного віку, адже створює оптимальні умови для розвитку базових якостей особистості, формування компетентностей, а також набуття важливих умінь і навичок, які стають основою для майбутніх успіхів дитини, її гармонійного розвитку та легкого переходу до наступного етапу навчання. Таким чином, одним із ключових завдань сьогодення є забезпечення необхідних умов для доступу кожної дитини відповідного віку до якісної дошкільної освіти.

Відсутність доступу до дошкільної освіти може вплинути на майбутнє навчання дітей та життєві можливості. Забезпечення рівного доступу до дошкільної освіти є важливим аспектом соціальної рівності. Відсутність рівних умов для всіх дітей може призвести до соціальної відмінності та нерівності у майбутньому.

Щоб зрозуміти стан системи дошкільної освіти та виявити ті аспекти, які потребують уваги та поліпшень для забезпечення рівних можливостей отримати якісну освіту для всіх дітей Миколаївщини управлінням Державної служби якості освіти у Миколаївській області у 2023 році започатковано і вже другий рік поспіль проводиться регіональне моніторингове дослідження доступності дошкільної освіти (далі – моніторинг).

І цикл моніторингу проведено у період з вересня по грудень 2023 року:

І цикл, 2023 рік

II цикл моніторингу проведено у період липня по грудень 2024 року відповідно до Плану роботи Управління на 2024 рік та наказів управління від 01.09.2023 № 01-11/25 та від 13.06.2024 № 01-11/51.

Мета дослідження:

виявити та відстежити тенденції щодо забезпечення доступності дошкільної освіти.

Завдання дослідження:

- 1) проаналізувати забезпечення доступності дошкільної освіти;
- 2) визначити політики та механізми щодо забезпечення рівного доступу до дошкільної освіти;
- 3) виявити чинники, які перешкоджають забезпеченню доступності дошкільної освіти;
- 4) розробити рекомендації за результатами моніторингового дослідження.

Інструментарій:

онлайн-анкети для учасників освітнього процесу – керівників та педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, батьків дошкільнят;
інтерв'ю з керівниками закладів дошкільної освіти;
аналіз документації (рішень) засновників закладів дошкільної освіти.

ВІДБІР РЕСПОНДЕНТІВ ТА ЇХНЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

До вибірки II циклу моніторингу включено 87 закладів дошкільної освіти (23% від загальної кількості функціонуючих ЗДО регіону) з 10 територіальних громад Миколаївської області. З них: 20 (21,8%) – розташовані у міській, а 67 (78,2%) – у сільській місцевості.

В анкетуванні взяли участь 1251 респондентів – учасників освітнього процесу: 87 керівників, 224 педагогічних працівників ЗДО та 940 батьків здобувачів освіти.

Згідно з проведеним аналізом відповідей респондентів встановлено, що серед батьків, керівників та педагогічних працівників ЗДО, які взяли участь у опитуванні, переважають ті, хто мешкає у сільській місцевості - 70,3%, 67,1% та 63,8% відповідно (рис. 1).

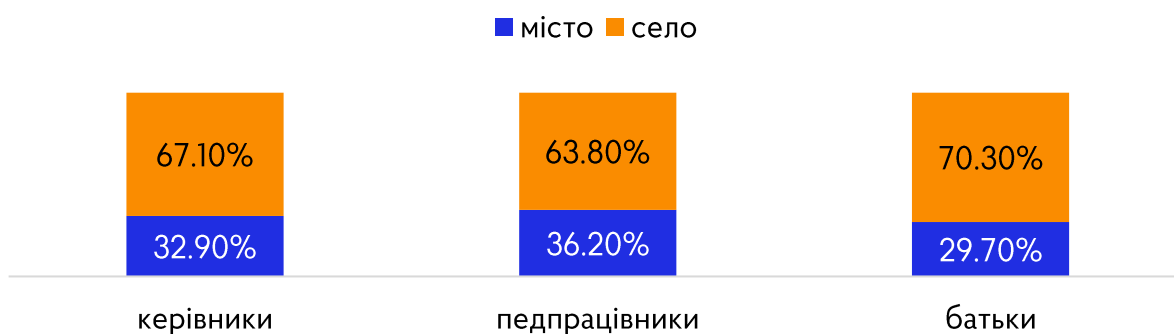

Рис. 1. Розподіл респондентів за місцем проживання

Серед педпрацівників (керівників і вихователів), охоплених опитуванням, переважна більшість (понад 92%) не змінювали своє місце перебування/проживання з початку введення правового режиму воєнного стану в Україні. Близько десятої частини керівників (7%) та 6,7% педагогічних працівників – повернулися після тимчасового перебування за кордоном або в іншому регіоні країни; 2,9% вихователів мають статус внутрішньо переміщеної особи, серед керівників ЗДО зазначена категорія відсутня (рис. 2).

Рис. 2. Розподіл респондентів (керівників, педпрацівників ЗДО) за місцем проживання в умовах воєнного стану в Україні

За організаційно-правовими формами ЗДО поділяються: окрема юридична особа - 86,2%, структурний підрозділ іншого закладу освіти - 13,8% (рис. 3). Організаційно-правова форма більшості ЗДО (89,7%) за останні декілька років не зазнала змін. 9,2% закладів дошкільної освіти - зі структурних підрозділів виділено в окрему юридичну особу. Лише 1,1% зазнали реорганізації (ліквідовано юридичну особу, ЗДО став структурним підрозділом іншої юридичної особи).

Рис. 3. Розподіл ЗДО за організаційно-правовою формою

ФОРМАТ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З огляду на введений в Україні правовий режим воєнного стану, всі заклади дошкільної освіти громад призупинили прийом дітей з 24 лютого 2022 року. Аналізуючи рішення окремих громад було встановлено, що в 2024 році, як і у попередні роки, засновниками було визначено пріоритетними напрямками роботи створення безпечного освітнього простору дошкільних закладів, проведення ремонтних робіт та облаштування укриттів.

У 2024-2025 н.р. згідно з рішеннями засновників у більшості закладів дошкільної освіти, що брали участь у моніторингу, освітній процес організовано у змішаному форматі – 40,2%. До очного формату навчання повернулося 33,4% ЗДО, зокрема, ті, у яких облаштовано укриття або наявні споруди (приміщення) з висновком про можливість використання в якості укриття. У п'ятій частині ЗДО (20,7%) запроваджено дистанційне навчання. В той же час 5,7% закладів на даний час не надають освітні послуги (рис. 4).

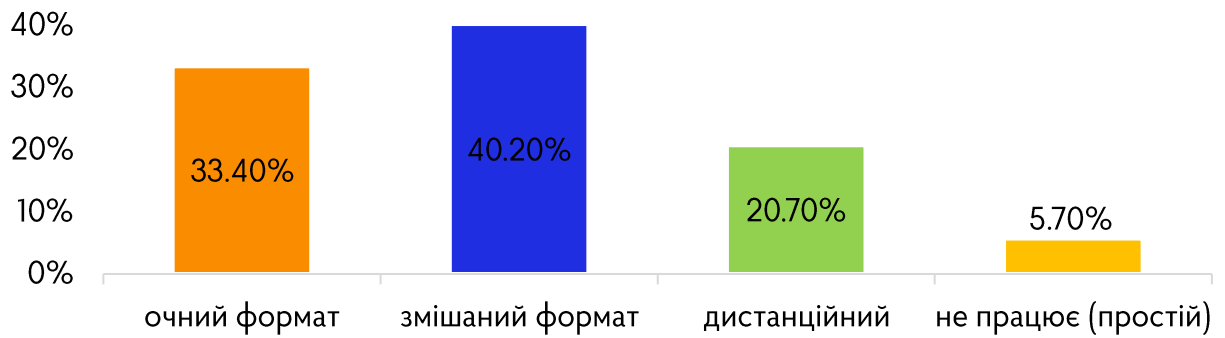

Рис. 4. Розподіл ЗДО, охоплених моніторингом, за формами організації освітнього процесу

За результатами опитування учасників освітнього процесу абсолютна більшість керівників (95,4%) зазначають, що заклади дошкільної освіти, які вони очолюють, наразі функціонують, тобто реально надають освітні послуги. Лише 4,6% - стверджують, що ЗДО не працює, освітні послуги не надаються. Відповіді керівників підтверджуються відповідями педагогічних працівників ЗДО, 98,7% яких вказали, що входять до штату фактично працюючих закладів. Своєю чергою більшість батьків (89,7%) також повідомляють, що ЗДО, до якого зараховані їхні діти, функціонують.

Варто зазначити, що цей показник значно покращився у порівнянні з результатами моніторингу 2023 року, коли відсоток фактично функціонуючих ЗДО за відповідями керівників становив трохи більше половини (53%) (рис. 5).

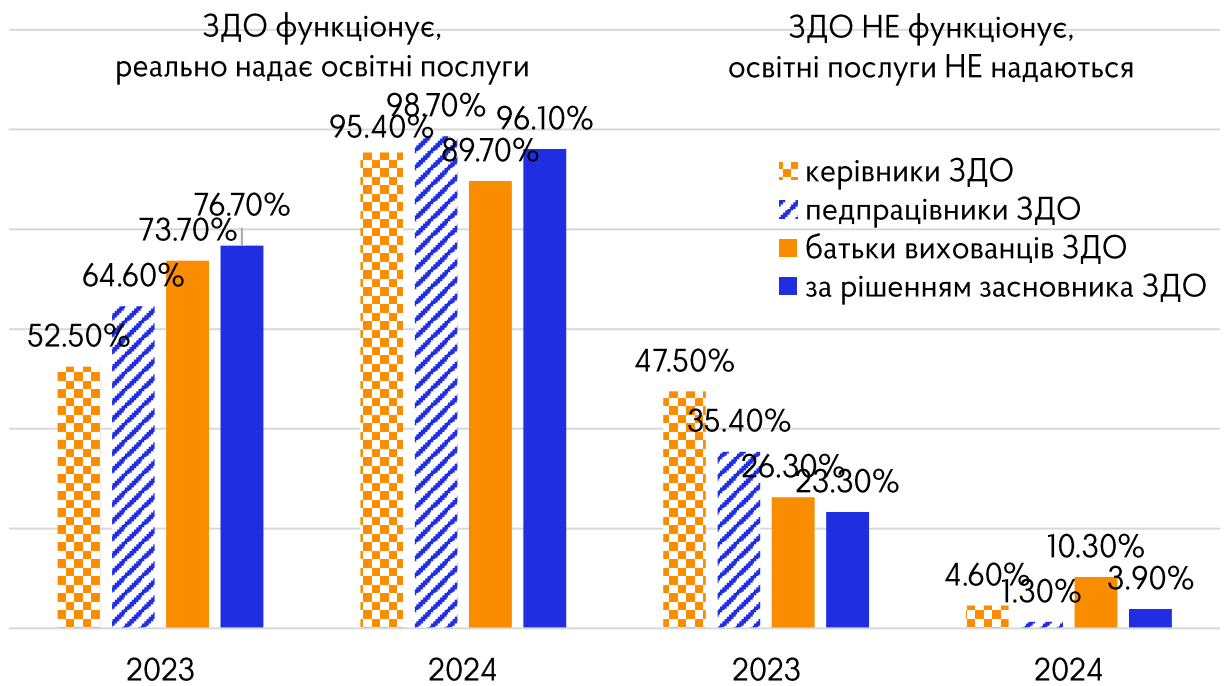

Рис. 5. Розподіл учасників опитування за функціонуванням ЗДО, де вони працюють, або які відвідують їхні діти (у порівнянні з 2023 роком)

Як і минулого року, головною причиною, з якої заклади дошкільної освіти не функціонують, є відсутність укриття. Це зазначили усі опитані керівники (100%) і педагоги (100%).

Актуальність питання відсутності укриттів або їхнього належного облаштування підтверджується відповідями батьків, чії діти не зараховані/не відвідують ЗДО. Так, серед причин невідвідування 21,6% респондентів цієї категорії визначають відсутність укриттів (у 2023-му – 28%); 12,5% вказують на неналежне облаштування укриттів. У той же час 28,4% опитаних батьків дошкільнят вказали, що попри наявність у ЗДО укриття, їхні діти не відвідують заклад, оскільки, на їхню думку, перебування дитини вдома є безпечнішим варіантом в умовах воєнного стану (рис. 6, 6_1).

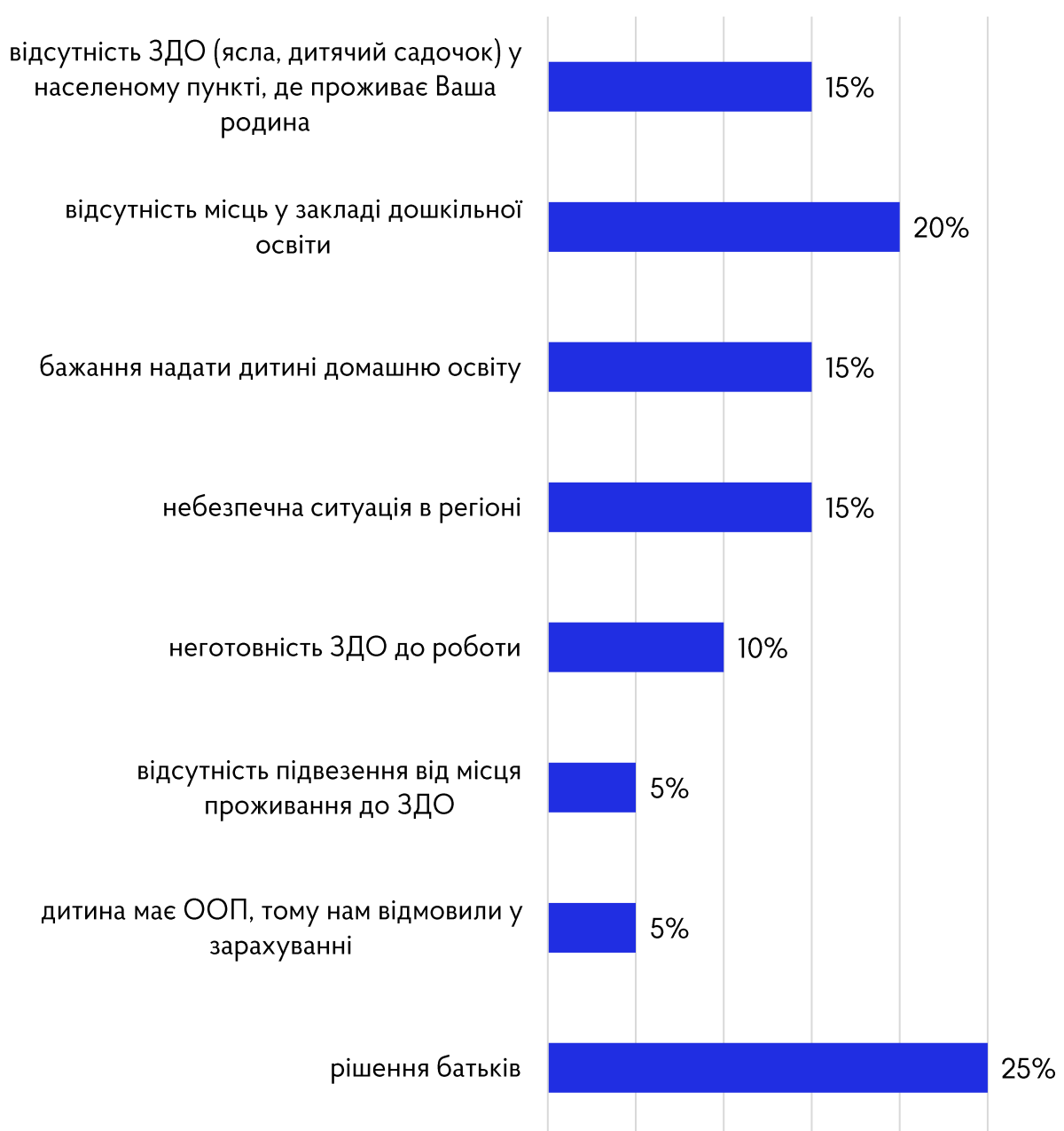

Рис. 6. Що є причиною незарахування дітей до ЗДО? (за відповідями батьків)

Рис. 6_1. Які причини невідвідування дітьми ЗДО?
(за відповідями батьків)

ЗАРАХУВАННЯ/ВІДВІДУВАННЯ ЗДО

Сучасне розуміння якісного та багатогранного змісту дошкільної освіти охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із соціалізацією дітей, залученням їх до колективних видів діяльності, а також розвитком працелюбності й відповідальності. Усе це є необхідною умовою для природної адаптації дитини до навколишнього середовища. Тому так важлива доступність дошкільної освіти.

У 92,6% громад батьків ознайомлено з порядком зарахування до ЗДО, про що повідомляє переважна більшість респондентів (93%) (рис. 7).

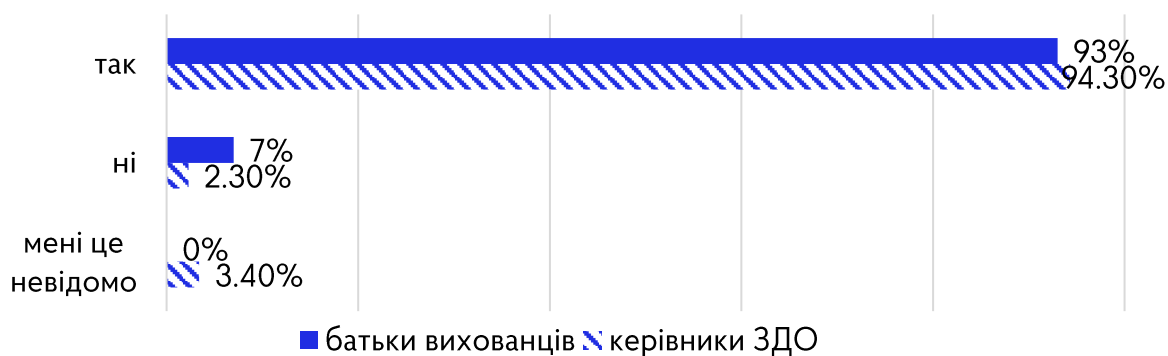

Рис. 7. Чи ознайомлені Ви з правилами зарахування до ЗДО? (за відповідями батьків, керівників ЗДО)

Понад половини керівників та вихователів ЗДО (53% та 57% відповідно) під час опитування відмітили, що в їхніх громадах рішеннями засновника запроваджено додаткові правила зарахування/відвідування закладів дошкільної освіти під час воєнного стану. Зокрема, більше ніж в третині випадків розширено категорію пільговиків, у кожному десятому – встановлено обмеження на зарахування/відвідування у зв'язку з невеликою місткістю укриттів (рис. 8). Отримані дані майже ідентичні показникам опитування керівників та педпрацівників ЗДО, проведеного у 2023 році.

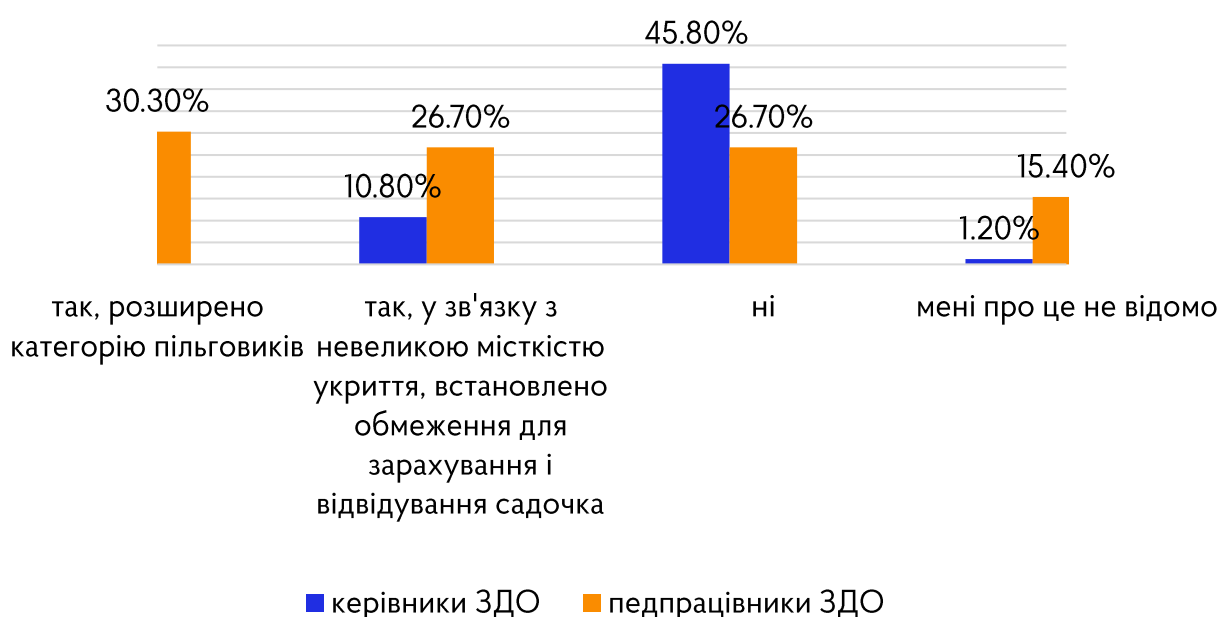

Рис. 8. Чи запроваджено у громаді нові правила зарахування/відвідування ЗДО під час воєнного стану? (за відповідями керівників та педпрацівників ЗДО)

Варто зазначити, з 10,8% респондентів-керівників, які відмітили, що запровадження додаткових умов щодо відвідування закладу дошкільної освіти, пов'язано з місткістю наявних укриттів, переважно мешкають в міській місцевості.

Отже, у кожному десятому ЗДО міської місцевості введено додаткові правила для відвідування функціонуючих закладів (визначення категорій), що пов'язано з недостатньою кількістю місць в укриттях.

Аналіз відповідей батьків дітей дошкільного віку свідчить, що більшість з них (70,9%) знають, хто має право на першочергове зарахування до ЗДО громади. Майже дві десятих частини опитаних (17,6%) відмічають, що їм дещо відомо, але інформації недостатньо. Натомість 11,5% опитаних батьків не володіють зазначеною інформацією (рис. 9).

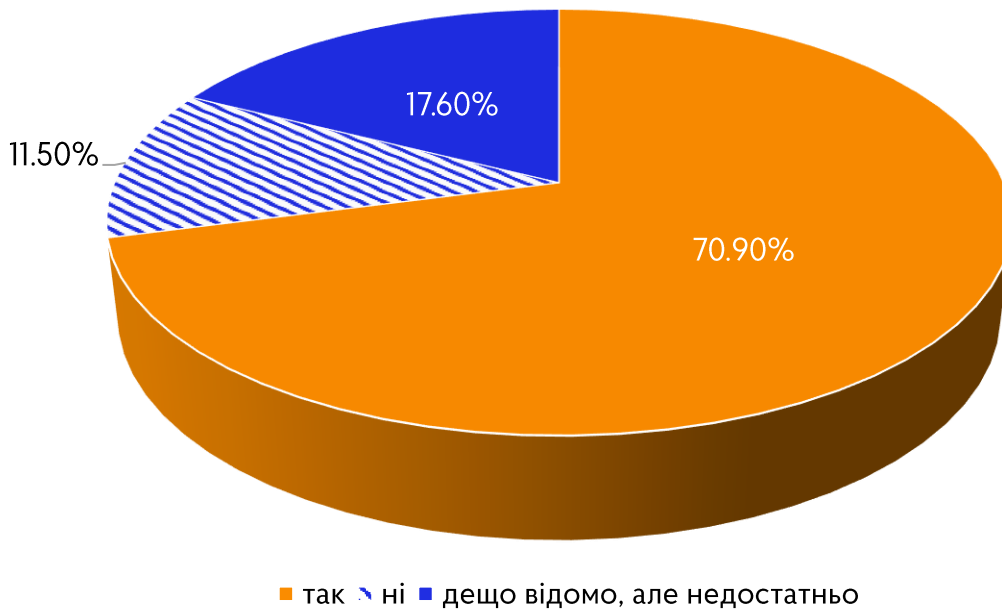

Рис. 9. Чи знаєте Ви, хто має право на першочергове зарахування до закладу дошкільної освіти вашої громади? (за відповідями батьків)

З метою створення рівних умов для забезпечення реалізації права дитини на здобуття дошкільної освіти рішенням/розпорядженням органів місцевого самоврядування (засновником) запроваджений електронний запис дітей до ЗДО лише в одній з десяти територіальних громад, охоплених дослідженням. Що електронна черга працює стверджують 8% керівників ЗДО, а 2,3% - що електронний запис є, але він не працює.

У 83,9% ЗДО - електронний запис відсутній, запис ведеться керівником закладу. У 5,7% будь-який попередній запис до ЗДО відсутній. Таку інформацію надали керівники ЗДО, розташованих у сільській місцевості. Можна зробити припущення, що кількість місць у таких ЗДО перевищує кількість дитячого населення у селі.

Більшість опитаних батьків вихованців ЗДО (70,3%) стверджують, що їм нічого невідомо про існування електронної черги, 6,4% - говорять, що електронний запис відсутній, як відбувається формування контингенту закладів дошкільної освіти, зарахування до нього їм не зрозуміло.

Своєю чергою 16,5% батьків у відповідях зазначають, що електронний запис до ЗДО в їхній громаді працює (рис. 10). І лише окремі батьки (1,3%) повідомляють, що запис здійснюється безпосередньо керівником.

Рис. 10. Чи працює у Вашій громаді механізм «електронного запису» до закладів дошкільної освіти? (за відповідями батьків та керівників ЗДО)

СТАН НАПОВНЮВАНOSTІ ЗДО

Більше половини опитаних педпрацівників (50,6% керівників і 65,2% вихователів) вказують на зміни в контингенті вихованців під час дії правового режиму воєнного стану (рис. 11). Так, третина опитаних керівників ЗДО (35 %) говорять про зменшення кількості вихованців, у більшості випадків – за рахунок виїзду сімей за кордон або інші регіони України. Лише 15,7% керівників повідомляють про збільшення контингенту за рахунок дітей внутрішньо-переміщених осіб (ВПО). Варто відмітити, що кількість керівників ЗДО, які говорять, що контингент не змінився, на 15% більше, ніж кількість вихователів, які дали таку ж відповідь. Спостерігається також значна різниця між відповідями керівників і вихователів ЗДО, які стверджують, що контингент вихованців зменшився у зв'язку з тим, що укриття має малу місткість, а тому заклад відвідують лише частина дітей (8,4% керівників проти 29% педпрацівників).

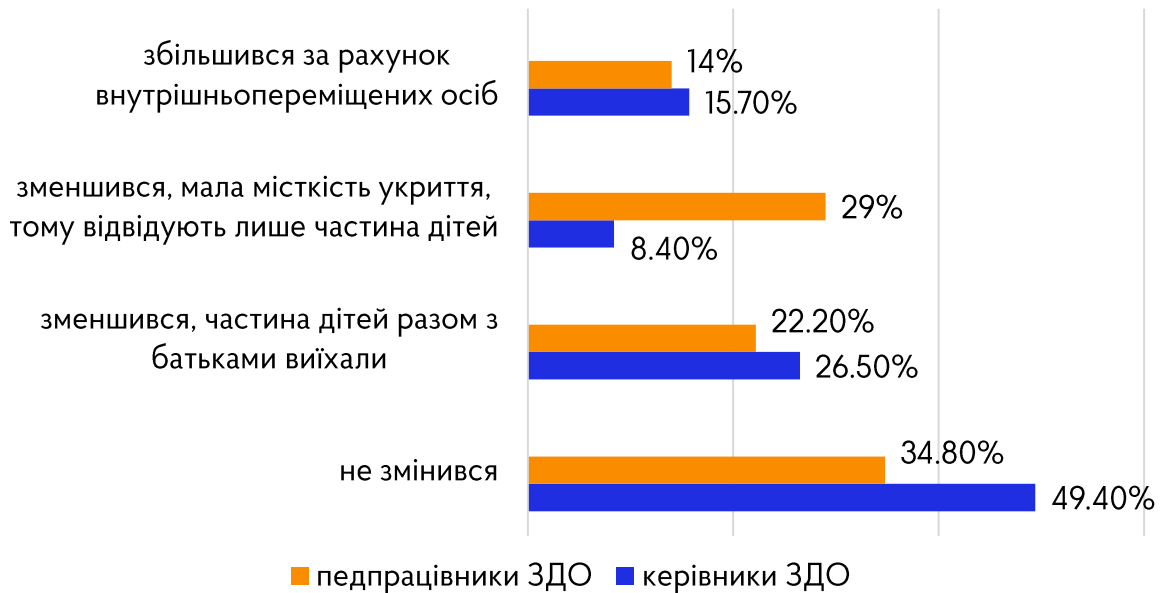

Рис. 11. Чи відбулися зміни у контингенті вихованців вашого закладу і з чим це пов'язано? (за відповідями керівників та педпрацівників ЗДО)

Задля забезпечення збільшення охоплення дітей дошкільною освітою в ЗДО частиною місцевих органів вживалися заходи щодо створення додаткових місць у закладах освіти. Так, за останні три роки рішенням засновника було відкрито додаткові різновікові групи та створено додаткові місця в 5,7% ЗДО (рис. 12). При цьому 100% опитаних керівників ЗДО підтверджують, що створення додаткових місць відбувалося за рахунок довантаження груп, що вже функціонують.

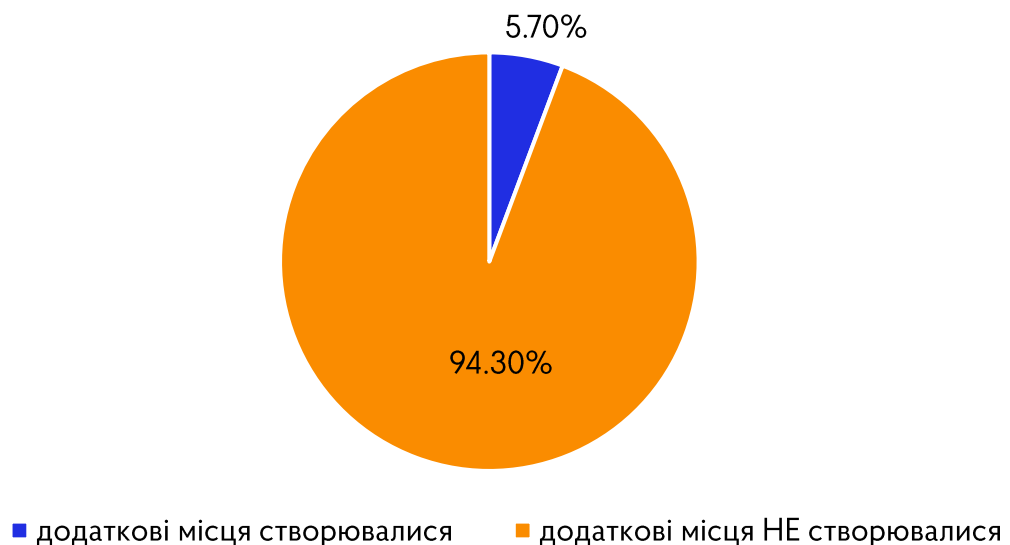

Рис. 12. Розподіл ЗДО за створенням додаткових місць

На момент проведення дослідження потужності ЗДО фактично використано в середньому на 68% (рис. 13). При цьому з перевищенням спроможності функціонує майже 15% ЗДО; в 2-х ЗДО спостерігається перевищення кількості дітей у порівнянні з кількістю місць вдвічі. Обидва ЗДО розташовані у сільській місцевості та працюють у звичайному режимі.

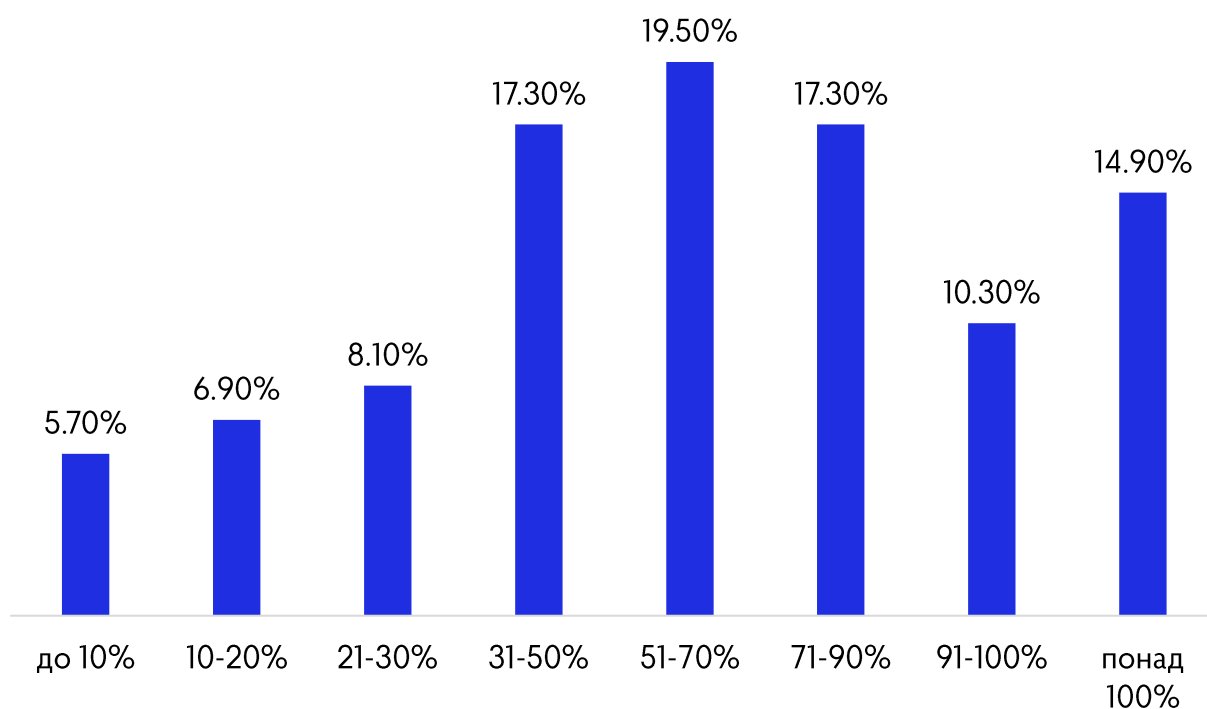

Рис. 13. Розподіл ЗДО за "завантаженістю"

Співставлення інформації про створення додаткових місць і «завантаженість» ЗДО дає змогу зробити висновок, що механічне збільшення кількості дітей, що відвідують групи, у кожному шостому ЗДО призвело до перевантаження, що порушує права дітей і працівників на здорові, безпечні та нешкідливі умови.

У ході опитування керівники зазначили, що норми наповнюваності груп встановлені засновником майже для 14,9% ЗДО охоплених дослідженням (рис. 14). Однак за результатами вивчення документації засновників – відповідні рішення відсутні.

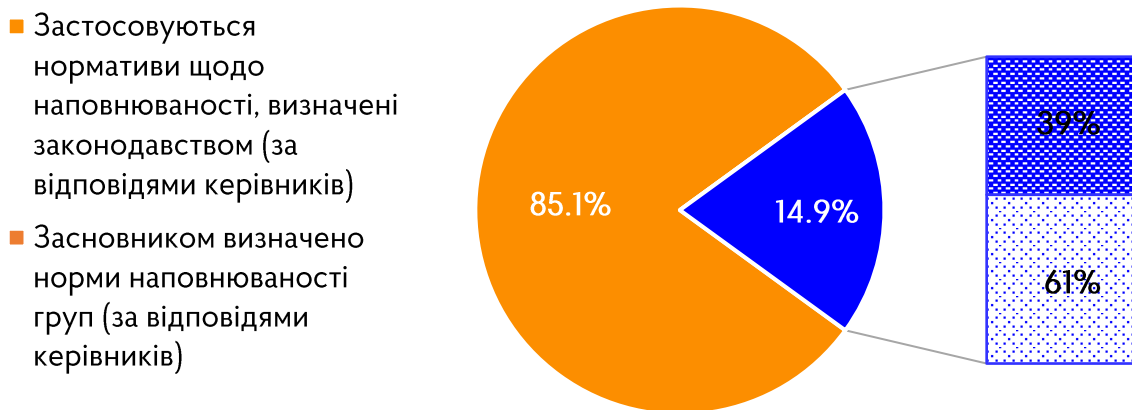

Рис. 14. Розподіл ЗДО, де за відповідями керівників визначено засновником норми наповнюваності груп, за місцезнаходженням

Враховуючи, що в понад половині випадків мова йде про ЗДО міської місцевості, можна припустити, що під час відповіді керівники враховували рішення (доручення, накази тощо) окремих виконавчих органів місцевого самоврядування щодо функціонування ЗДО в умовах воєнного стану з урахуванням умов безпеки, зокрема, місткості укриттів. Але отримані результати з даного питання потребують додаткового вивчення, оскільки можуть свідчити про порушення вимог законодавства. Прикладом, 26% керівників ЗДО міської місцевості, які повідомили про встановлення засновником норм наповнюваності груп, одночасно зазначили, що в їхніх закладах створено додаткові місця за рахунок зміни норм наповнюваності та довантаження груп, що вже функціонують. Це не відповідає положенням частини другої статті 14 Закону України «Про дошкільну освіту», адже засновник (засновники) ЗДО міської місцевості може встановлювати лише меншу наповнюваність груп у закладі дошкільної освіти.

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ДІТЕЙ З ООП

Ключовими засадами державної політики у сфері освіти є: забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності; розвиток інклюзивного освітнього середовища у закладах освіти; забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування.

За результатами анкетування батьків встановлено, кожен сьомий (13,4%) має дитину з особливими потребами, яка зарахована до ЗДО. Деякі батьки (5%) повідомили про відмову в зарахуванні до закладу дитини саме через наявність особливих потреб (див. рис. 6). 43,3% опитаних батьків стверджують, що в ЗДО для їхніх дітей є все необхідне обладнання, освітній простір адаптовано для потреб дітей з ООП, що дозволяє їм грати та навчатися разом з іншими дітьми, нарівні з ними (рис. 15).

Рис. 15. Чи надається додаткова підтримка та послуги дітям з особливими потребами у дошкільному закладі? (за відповідями усіх респондентів)

Близько чверті батьків зазначають, що в ЗДО є можливість отримати послуги психолога та логопеда. Варто зауважити, що майже всі вони мешкають у міській місцевості. Водночас частина батьків (10%) стверджують, що в ЗДО не створено жодних умов для дітей з ООП, діти відчувають складнощі.

Більшість опитаних керівників ЗДО (76%) у відповідях стверджують, що діти з особливими освітніми потребами в закладі відсутні. Тоді як педпрацівників, які погоджуються з такою відповіддю, наполовину менше (при тому, що загальна чисельність педпрацівників, які пройшли опитування, значно більша за кількість керівників).

Потребу у більш детальному вивченні питання підтверджує і співставлення відповідей керівників ЗДО з даними відомчої адміністративної звітності (форма № 85-к) щодо створення умов та надання додаткової підтримки дітям цієї категорії.

Проаналізувавши відповіді керівників лише в 8,4% випадків освітній процес супроводжує асистент вихователя (див. рис. 15). Близько 16% респондентів повідомили, що в їхніх закладах можна отримати послуги психолога та логопеда. Послуги реабілітолога за відповідями керівників відсутні в закладах дошкільної освіти. Тобто, кадрове забезпечення, навіть за відповідями керівників, є незадовільним і не забезпечує наявні потреби не лише дітей з ООП, а й інших учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану. За результатами опитування керівників можна зробити висновок, що зазначені показники у 2024 році знизилися мінімум у два рази.

Опитування керівників і учасників освітнього процесу, аналіз документації свідчать про потребу в забезпеченні безперешкодного доступу до ЗДО, зокрема до тих, де функціонують спеціальні та/або інклюзивні групи, створення та облаштування в них ресурсних кімнат.

На питання про забезпечення безперешкодного доступу до приміщень керівники повідомляють, що доступом не лише до будівель, а й до групових приміщень забезпечені лише 24,1% ЗДО. Відсоток педпрацівників, які вважають, що безперешкодний доступ дійсно створено, менший (16,3%).

Отже, наразі в більшості випадків не забезпечено виконання пункту 70 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 (зі змінами).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОГО ДОСТУПУ ДО ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

За підсумками опитування з'ясовано, що 54,2% закладів працюють в звичайному (очному) режимі, проте 14,5% закладів працюють лише із використанням технологій дистанційного навчання (рис.16). Інші гнучкі форми та режими роботи для забезпечення доступу до дошкільної освіти

запроваджено лише в десятій частині ЗДО, охоплених моніторингом. Так, у 15,7% ЗДО строк перебування дітей у закладі скорочено; у 1,2% – змішаний формат (3 години без харчування); 4,8% – здійснюється лише соціально-педагогічний патронат.

Рис. 16. Забезпечення доступності дошкільної освіти шляхом запровадження гнучких форм і режимів (за відповідями керівників та педпрацівників ЗДО)

При здійсненні освітнього процесу в дистанційному режимі більшість педпрацівників застосовують цифрові інструменти, що забезпечують конференцзв'язок для взаємодії в режимі реального часу (проводять онлайн заняття (52,4%), індивідуальні онлайн зустрічі (33%)); 81% розміщують завдання та рекомендації в вайбер групі; 14,3% використовують платформи для створення цифрового навчального контенту й роботи з ним (створюють короткі відео для дітей та батьків); частина – організують спільні справи з використанням інтернет ресурсів (19%), розміщують на сайті закладу рекомендації для батьків (33%) (рис. 17).

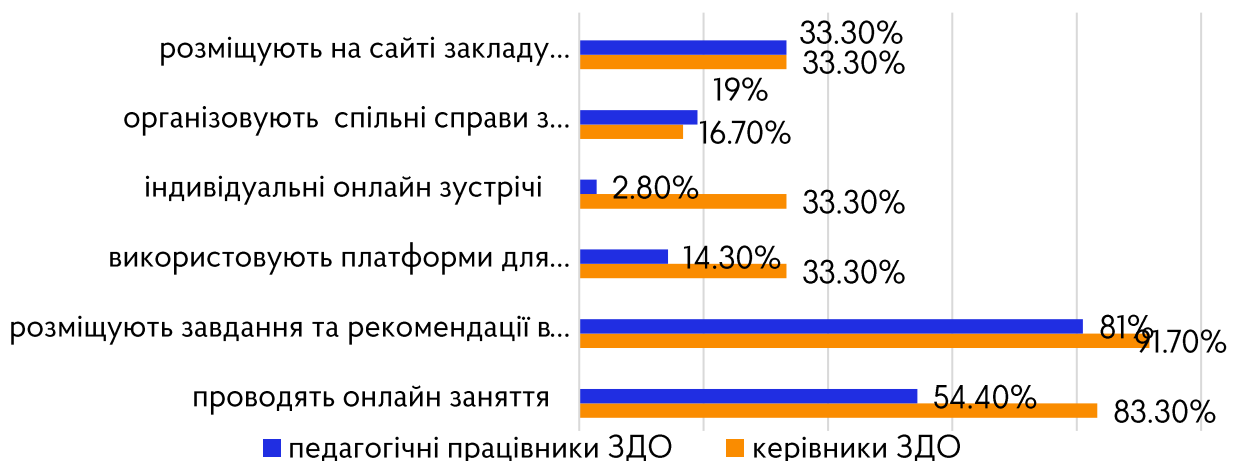

Рис. 17. Розподіл респондентів, керівників і педагогічних працівників ЗДО, щодо способів взаємодії з вихованцями та їхніми батьками під час дистанційного навчання

36,4 % батьків вихованців ЗДО, які не мають можливості відвідувати ЗДО (з різних причин, у тому числі при дистанційному навчанні), зазначають, що педагоги надають їм допомогу в опануванні змісту дошкільної освіти (рис. 18). Серед способів такої взаємодії найчастіше відмічають групи в соцмережах, де вихователь викладає заняття, поради, відео (35,7%) та варіант, коли вихователь спілкується з кожним із батьків у різний спосіб (35,7%), надає завдання, рекомендації.

Понад п'ятої частини батьків (22%) стверджують, що ніякої допомоги від педпрацівників ЗДО не отримують, займаються з дітьми самостійно або отримують поради від інших батьків.

Рис.18. Чи надають Вам педагоги закладу дошкільної освіти допомогу в опануванні змісту дошкільної освіти і яку? (за відповідями батьків)

Потребує уваги питання належного матеріально-технічного забезпечення ЗДО для якісного освітнього процесу в дистанційному режимі. Аналіз результатів опитування керівників та педагогів ЗДО показав, що більше половини педпрацівників (65%) забезпечені необхідними гаджетами для взаємодії із батьками та дітьми під час використання технологій дистанційного навчання (рис. 19). У той же час третина педагогів (33%) використовують для роботи власні гаджети.

Рис. 19. Розподіл респондентів, керівників і педпрацівників ЗДО, за відповідями щодо забезпечення комп'ютерною технікою

У ході дослідження встановлено, що органами місцевого самоврядування, їхніми структурними підрозділами з питань освіти, вживалися заходи щодо забезпечення державних гарантій учасникам освітнього процесу під час воєнного стану, визначених частиною першою статті 57/1 Закону України «Про освіту».

Результати опитування керівників і педпрацівників ЗДО свідчать, що протягом дії правового режиму воєнного стану майже всі працівники вчасно отримували заробітну плату, за потреби (прикладом, на час виїзду за межі регіону) надавалася відпустка без збереження заробітної плати (11,6%), педпрацівники отримували виплати додаткових доплат/премій за рахунок коштів громади (54 %) (мал. 20). Разом з тим, з урахуванням ситуації у ЗДО вдавалися до таких заходів: оголошення простою (48%), зменшення фінансування доплат/надбавок/підвищення посадового окладу (25%), припинення фінансування доплат/надбавок/підвищення посадового окладу (18%), припинення трудових відносин з педпрацівниками (2,9%) та залучалися до роботи у вихідні та понаднормово (2,1%).

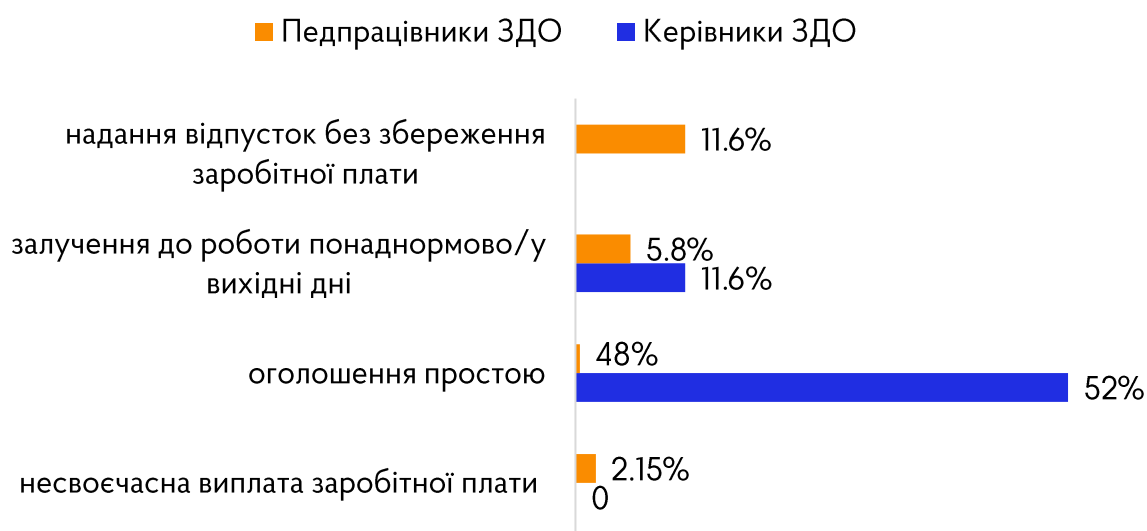

Рис. 20. Розподіл респондентів, керівників і педпрацівників ЗДО, щодо дотримання державних гарантій учасникам освітнього процесу під час воєнного стану, визначених частиною першою статті 57/1 Закону України «Про освіту»

Серед причин, що перешкоджають доступності дошкільної освіти, більшість респондентів усіх категорій визначають відсутність належних умов для безпеки (рис. 21).

Рис. 21. Причини, що перешкоджають доступності дошкільної освіти (за відповідями усіх респондентів)

Крім того, 21,5% опитаних батьків зазначають обмежену кількість установ, що надають послуги догляду та розвитку для дітей (крім дитячих садочків). Відсутність можливості отримати в дитячому садочку послуги логопеда, реабілітолога, психолога є важливим для 19,6% опитаних, для кожного десятого – відсутність місць у ЗДО.

Педпрацівники вважають вагомими такі причини: відсутність умов для отримання в дитячому садочку послуг логопеда, реабілітолога, психолога (27,7%); обмежена кількість установ, що надають послуги догляду та розвитку для дітей (16,5%).

Для керівників ЗДО, крім відсутності умов для безпеки, актуальним є відсутність можливості отримати в дитячому садочку послуги логопеда, реабілітолога, психолога (33,3%). Варто відміти, що не значна похибка у відповідях учасників щодо відсутності перешкоди для доступу до дошкільної освіти (2,3% керівників; 0,4 % педагогічних працівників; 0,1% батьків зазначили, що таких перешкод немає).

Ранжування можливих шляхів забезпечення доступності дошкільної освіти, визначених батьками дітей дошкільного віку, демонструє, що для них важливо: забезпечення безпечних умов, зокрема наявність укриттів (47,5%); створення можливості отримати в дитячому садочку послуги логопеда, реабілітолога, психолога (32,9%); відкриття нових закладів дошкільної освіти (19,6%); створення додаткових місць у функціонуючих (19,7%); урізноманітнення інституційних форм здобуття дошкільної освіти шляхом відкриття ЗДО у пристосованих приміщеннях, утворення мобільних (пересувних) центрів, відкриття груп короткотривалого перебування якомога ближче до місця проживання дітей (10,6%) (рис. 22).

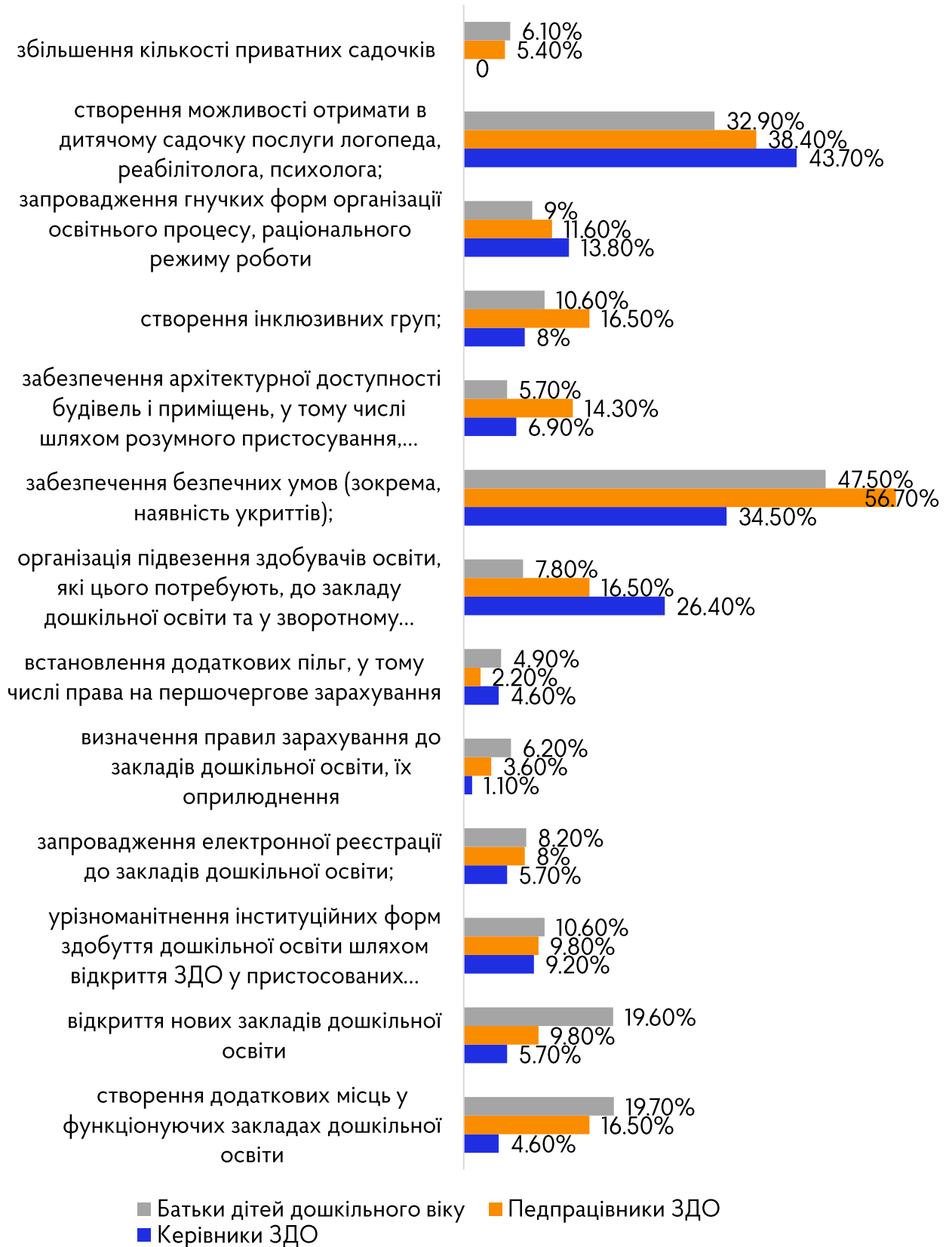

Рис. 22. Розподіл респондентів за визначенням можливих шляхів забезпечення доступності дошкільної освіти

Першочерговим заходом на думку педпрацівників (56,7%) також є забезпечення безпечних умов. Як і батьки, вони вважають доступності дошкільної освіти сприятимуть створення можливості отримати в дитячому садочку послуги логопеда, реабілітолога, психолога (38,4%); створення додаткових місць у функціонуючих закладах освіти (16,5%); організація підвезення здобувачів освіти, які цього потребують, до закладу дошкільної освіти та у зворотному напрямку (16,5%); відкриття нових ЗДО та урізноманітнення інституційних форм здобуття дошкільної освіти шляхом відкриття садочків у пристосованих приміщеннях, утворення мобільних (пересувних) центрів, відкриття груп короткотривалого перебування якомога ближче до місця проживання дітей (по 9,8% відповідно). Ще 16,5% опитаних відзначають необхідність створення інклюзивних груп.

Керівники ЗДО на перші місця висувають: створення можливості отримати в дитячому садочку послуги логопеда, реабілітолога, психолога (43,7%); забезпечення безпечних умов (34,5%), організація підвезення здобувачів освіти, які цього потребують, до закладу дошкільної освіти та у зворотному напрямку (26,4%); запровадження гнучких форм організації освітнього процесу, раціонального режиму роботи (13,8%).

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Враховуючи зазначене, можна зробити **висновок**, що місцеві органи самоврядування, органи управління освітою, керівники та педагогічні працівники ЗДО активно працюють над адаптацією дошкільної освіти до нових умов, забезпечуючи доступ до освіти для всіх дітей, навіть в умовах воєнного стану, а саме :

- зросла кількість ЗДО, які відновили освітню діяльність завдяки облаштуванню укриттів із залученням різних джерел фінансування;
- засновниками понад половини громад запроваджено додаткові правила зарахування/відвідування закладів дошкільної освіти під час воєнного стану; у більшості громад батьки ознайомлені з порядком зарахування до ЗДО, категоріями пільговиків;
- запроваджено електронний запис дітей до ЗДО лише в одній десятій з територіальних громад, охоплених дослідженням (10%);
- застосовано варіативні моделі організації освітнього процесу, більшість з яких - із застосуванням технологій дистанційного навчання;
- вжито заходів щодо забезпечення державних гарантій учасникам освітнього процесу під час воєнного стану, визначених частиною першою статті 57/1 Закону України «Про освіту».

Проблеми в ЗДО, що потребують вирішення:

1. Недостатня кількість захисних споруд: у ЗДО є дефіцит належно обладнаних укриттів для учасників освітнього процесу, що ставить під загрозу їхню безпеку в умовах воєнного стану.
2. Мала місткість укриттів: частина облаштованих укриттів не відповідає вимогам за місткістю, що ускладнює можливість використання приміщень ЗДО на повну потужність.
3. Зменшення контингенту в ЗДО сільської місцевості: внаслідок виїзду частини дітей та загального скорочення чисельності населення, кількість дітей у сільських закладах зменшується.
4. Обмежена кількість установ для догляду та розвитку дітей: в сільських районах недостатньо альтернативних установ, що забезпечують розвиток і догляд за дітьми, крім дитячих садочків.
5. Переповненість ЗДО: третина закладів, керівники яких повідомляють про обмеження у місткості укриттів, працюють з перепованими групами.
6. Відсутність місць у ЗДО: багато закладів не можуть надати місця для всіх охочих дітей.
7. Відсутність офіційних рішень щодо наповнюваності груп: у багатьох ЗДО не визначено чітко, яка максимальна кількість дітей може бути в групі.
8. Невідповідність умов для дітей з ООП: у сільських закладах немає належних умов для дітей з особливими освітніми потребами, що призводить до відмови від зарахування дітей.
9. Недостатня кількість кадрів: кадровий склад ЗДО не може повною мірою забезпечити потреби дітей з особливими потребами, а також загальні потреби освітнього процесу в умовах війни.
10. Відсутність спеціалістів: у ЗДО відсутні послуги логопеда, реабілітолога, психолога, що ускладнює надання інклюзивної освіти.
11. Невідповідний доступ до ЗДО: не всі заклади дошкільної освіти мають безперешкодний доступ для дітей з ООП та інклюзивних груп.
12. Самостійна робота батьків: батьки часто змушені самостійно працювати з дітьми, оскільки не отримують достатньої підтримки від педагогів.
13. Недостатнє матеріально-технічне забезпечення: для організації якісного дистанційного навчання немає необхідного обладнання, а більшість педагогів змушена використовувати власні гаджети.

Рекомендації засновникам закладів дошкільної освіти:

1. Відновлення діяльності ЗДО: розглянути варіанти відновлення освітньої діяльності в ЗДО, що не працюють, із урахуванням наявних умов та запитів місцевої громади.
2. Фінансування укриттів: зосередити зусилля на терміновому фінансуванні облаштування (дообладнання) укриттів із залученням додаткових джерел фінансування.

3. Доступність для осіб з ООП: забезпечити доступ до закладів освіти для осіб з особливими потребами, створюючи інклюзивне середовище, що відповідає вимогам законодавства.
4. Залучення дітей з ООП: підтримувати залучення дітей з особливими освітніми потребами до навчання в інклюзивних групах.
5. Введення психологів: забезпечити посаду практичного психолога в кожному ЗДО для підтримки дітей і їхніх родин.
6. Регулювання наповнюваності груп: встановити чіткі норми щодо наповнюваності груп, особливо в сільській місцевості, з огляду на специфічні умови.
7. Електронна черга: запровадити електронну чергу для зарахування дітей до ЗДО, що дозволить зробити цей процес більш прозорим і справедливим.

2024